

(Konya 1926); *Erzincan Tarihi* (İstanbul 1932); *Terceme Hakkında Düşünceler ve Tatbikata Ait Bazı Numuneler* (1934); *Sultan Aziz'in Mısır ve Avrupa Seyahati* (İstanbul 1944); *Profesör Mehmed Ali Aynî-Hayati ve Eserleri* (İstanbul 1944).

Tercümeleeri. İlim Üzerine Müesses Terbiye (A. Lézan'dan, Konya 1926); *Muhteşem Süleyman* (Fairfax Downey'den, İstanbul 1936); *Tepedelenli Ali Paşa* (Gabriel Reuméran'dan, İstanbul 1939); *Avrupa'nın Siyasî Tarihi 1818-1819* (E. Rosiye'den, İstanbul 1943); *Bir Garb-İ Gözüyle Müslümanlık* (Laura Veccia Vaglieri'den, İstanbul 1946); *Tarih Çiçekleri* (P. Larousse'dan, İstanbul 1946); *Rusya Tarihi* (Esad Fuad Tugay'dan, İstanbul 1948); *Allah'ın Kulu ve Resûlü Muhammed* (Esad Fuad Tugay'dan, İstanbul 1965). Ayrıca *Koçi Bey Risalesi*'ni bir önsöz ilâvesi ve bazı değerlendirmelerle yeni yazıyla ilk defa neşretmiştir (İstanbul 1939). Ali Kemâlî Bey'in *Yan-ya Tarihi, Güzelyazı Yazmak Sanatı, İkinci Cihan Harbi* gibi basılmamış eserleri de vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Ali Çankaya, *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler*, Ankara 1969, III; Gövsa, *Türk Meşhurları*, s. 215; Özege, *Katalog*, II, 684, 815; Tahir Erdoğan Şahin, *Erzincan Tarihi*, Erzincan 1987, II, 481-482.

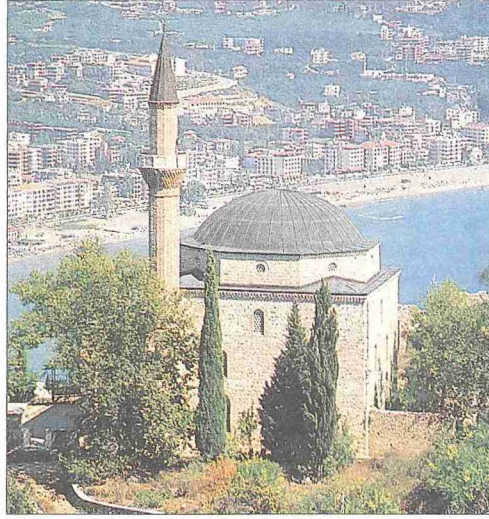

TURGUT AKPINAR

AKŞEBE SULTAN MESCİDİ

Alanya'da
Selçuklu dönemine ait
bir mescid.

Kitâbesine göre yapı, I. Alâeddin Keykubad'ın bende*lerinden Akşebe'nin (Akşebe) 628 (1231) yılında inşa ettirdiği bir mesciddir. Kalenin içinde iç kale yolu üzerinde yer alır. İki bölümlüdür ve büyük kısmı tuğladan yapılmıştır. Yapının kuzeybatısında bulunan minare, taş kaidede üzerine tuğla gövdeli olup aralarında sırlı tuğla kalıntıları farkedilmektedir. Kare planlı ana yapının duvarları tuğladan örülmüş, üzeri kubbe ile örtülmüştür. Doğusunda duvarına bitişik, kısmen moloz taşın da kullanılmış olduğu iki bölümlü bir ek yapı yer almaktadır. Bu binanın kuzey bölümü enine tonozlu, güney bölümü ise kubbeldir ve bu iki bölüm geniş bir kemerle birbirine bağlanmıştır. Kubbeli bölümün güney duvarında mihrap nişi, doğu duvarında da geniş kemerli ve basamaklı giriş kısmı bu-

Akşebe Sultan Mescidi ve mescidin 628 (1231) tarihli inşa kitâbesi - Alanya / Antalya

lunmaktadır. Tonozlu bölümün türbe olduğu ve eskiden burada üzeri çini kaplamalı bir sandukanın yer aldığı tahmin edilmektedir. Bu ek yapı, sonradan örülerek kapatılmış üç açıklıkla ana yapıya bağlıdır.

BİBLİYOGRAFYA :

R. M. Riefstahl, *Cenubu Garbî Anadolu'da Türk Mimarisi* (trc. Cezmi Tahir Berkün), İstanbul 1941; İ. Hakkı Konyalı, *Alanya*, İstanbul 1946, s. 287; S. Lloyd - D. S. Rice, *Alanya* ('Alâ'iyya) (trc. Nermin Sinemoğlu), Ankara 1964, s. 35-36; Murat Katoğlu, "13. Yüzyıl Konyasında Bir Cami Gurubunun Plan Tipi ve Son Cemaat Yeri", *TEİD*, sy. 9 (1966), s. 486; Sadi Dilaver, "Anadolu'daki Tek Kubbeli Selçuklu Mescitlerinin Mimarlık Tarihi Yönünden Önemi", *Sanat Tarihi Yıllığı*, IV, İstanbul 1971, s. 17 vd.

ARA ALTUN

AKŞEHİR

İç Anadolu'da
Konya iline bağlı ilçe merkezi.

Sultan dağlarının eteğinde, aynı adı taşıyan gölün 9 km. güneyinde deniz seviyesinden 1020 m. yüksekte bulunan Akşehir, ilk olarak milâttan önce III. yüzyılda Makedonyalı bir prens olan Philomelos tarafından Philomelion adı ile kuruldu. Roma imparatorluk döneminin başından itibaren Asia eyaletinin, İmparator Diocletanus'tan itibaren de Pisidia eyaletinin sınırları içinde yer aldı. Anadolu'nun Türkler tarafından fethi ile birlikte Anadolu Selçuklu Devleti idaresine

girerek Akşehir adı ile anılmaya başlandı. Şehrin adı bazı kaynaklarda Akşar, Ahşar veya Ahşehir şeklinde geçmekte olup bu durum Akşehir adının mahallî telaffuzlara göre kaynaklara yansımış olmasından ileri gelmektedir.

Anadolu Selçuklu Devleti döneminde sultanlara yakın olanlara ve beylere temlik* veya has* olarak verilen Akşehir, bu devletin zayıflaması üzerine bölgede kurulan Türkmen beyliklerinin mücadelesine sahne oldu. Bir ara Eşrefoğulları beyi Mübârizeddin Mehmed Bey tarafından beyliğinin sınırlarına katıldı. Daha sonra bölgeye Hamidoğulları Beyliği'nin hâkim olmasıyla onların idaresine girdi. Bu beyliğin Karamanoğulları ile yaptığı mücadelelere de sahne olan Akşehir, 1381'de Hamidoğulları beyi Kemâleddin Hüseyin Bey tarafından birkaç kasaba ile birlikte Osmanlılar'a satıldı. Şehir bundan sonra Anadolu'da uzun süre devam eden Osmanlı-Karaman nüfuz mücadelesinden büyük ölçüde etkilendi. Nihayet Fâtiş Sultan Mehmed'in 1468'de Karamanoğulları Beyliği'ne son vermesinden sonra kesin olarak Osmanlı idaresine girdi.

Şehir, Osmanlı döneminde yapılan 1501 tarihli tahrir*e göre 2750-3000 civarında bir nüfusa sahipti (BA, TD, nr. 40, s. 639-654). Bu nüfusun kırk-elli kişi kadarını hristiyan unsur teşkil ediyordu. 1525'te yapılan diğer bir tahrirde şehrin toplam nüfusu 3000-3200 kişi olup bunun yine kırk-elli kişisi hristi-